

- I Ut nullus audeat praerbyteram ducere in coniugio.
- II Item de diacona.
- III Item monacha quam diu ancilla appellant.
- IIII Item de comatre spiritali.
- V Item de fratris uxore.
- VI Item de nepote.
- VII Item de nobilitate aut nuptiis.
- VIII Item de conuicta.
- IX Item de probria cognatione uel quam cognatur habuit.
- X Ut uiduam nemo furcetur in uxorem.
- XI Item ut uirginem nemo furcetur in uxorem.
- XII De aruspiciibus uel incantatoribus seu philacteria.
- XIII De preceptis ecclesiae obseruandum.
- XIIII De adriano filio exhilarati.
- XV De ephiphania diaconi.
- XVI Ut nullus audeat eius assensu tribuere.
- XVII De comate clericis non relaxandum.

TITULI
EXPLICIT CAP CAN sequentis voluminis

INCIPIVNT
 ECCLESIASTICAE REGULE
 SCORUM APOSTOLORUM,
 PROLATAE PER CLEMENTEM
 ECCLESIAE ROMANAE
 PONTIFICEM. QUAE EX GRECIS
 EXEMPLARIBUS IN ORDINE

PRIMO PONUNTUR. QUIBUS
QUAM PLURIMUM QUIDEM
CONSENSUM NON PREBUERE
FACILE. ET TAMEN POSTEA
QUE DAM CONSTITUTA PONTI-
FICUM EX IPRISIS CANONIBUS
AD SUMPTASSE UIDENTUR.

INCIPIUNT CANONES APOSTOLICI
DE ORDINATIONE EPISCOPI.

I EPISCOPUS AD UOBUS
AUT TRIBUS EPISCOPIS ORDINETUR.

DE ORDINATIONE PRAESBITERORUM, & DIACONORUM,
UEL CETERORUM.

II PRB̄ ab uno ep̄o ordinetur, & diaconus,
& reliqui clerici; Nihil aliud in sacrificio,
praeter quod dñs statuit offerendum.

III Siquis ep̄s aut prb̄s, praeter ordinationem dñi,
alia quaedam in sacrificio offerat super altare,
Id est, aut mel, aut lac, aut proquino sicera
& confecta quaedam, aut uolatilia ~~aut uolatilia~~
aliqua, aut legumina, contra consuetudinem
dñi faciens; congruo tempore deponatur; Quae
species ad altare, non ad sacrificium, sed ad bene-
dictionem simplicem debeant exhiberi.

III Offerrī non liceat aliquid ad altare, praeter nouas spicas,
& uuas, & oleum ad luminaria, & thimiama id est
incensum, tempore quo sc̄a celebratur oblatio.

QUOD EX QUAE IN ECCLESIIIS OFFERRI
NON POSSUNT AD DOMOS SACER
DOTUM A FIDELIBUS DEFERANTUR.

V **R**eliqua poma omnia ad domum . primitiae ep̄o & praebiteris
dirigantur nec offerantur in altari; Certum ē autē
quod episcopus & praebiteri diuidant . & diaconis &
reliquis clericis. **UT EP̄S AUI PR̄BT UXOREM
SUAM QUAM DEBEAT CASI RECERE:**

VI **E**p̄s aut pr̄bt uxorem . **NON RELINQUAT**
propriam nequaquam suboptentu relegionis abiciat;
si uero reuertit . excommunicetur sed si per se uel brauerit
deiciatur. **UIS SACERDOTES ET IMINIS TRI
ALTARIS SAECULARIBUS CURIS ABSTINANT**

VII **E**p̄s aut pr̄bt aut diaconus nequaquam seculares curas
adsumat . sin aliter deiciatur . **QUO TEMPORE
PASCHA CAELEBRETUR.**

VIII **S**iquis ep̄s aut pr̄bt aut diaconus sc̄mpasche diem ante uer
nale aequinoctium cum iudaeis celebrauerit . abiciatur;
**QUOD MINISTRI ALTARIS OBLATIONE
CAELEBRATA DEBEANT COMMUNICARE**

IX **S**iquis ep̄s aut pr̄bt aut diaconus uel quilibet ex sacerdotali
cathalogo facta oblatione . si communicauerit . aut causam
dicat . ut si rationabilis fuerit ueniam consequatur . aut
sin on dixerit . communionem priuetur . Tamquam qui populo
causa lesionis exiterit . Dant suspicionem de eo qui sacri
cauit quod recte non obtulerit. **QUOD FIDELIS
LAICI INGREDIENTES ECCLESIAM**

COMMUNICARE DEBEANT

X Omnes fideles qui ingrediuntur ecclesiam & scripturas
audium. si autem perseverant in oratione. nec sciam com-
munionem percipiunt uelut in quietudine ecclesie
commouentes. conuenit communionem priuari.

QUOD CUM EXCOMMUNICATIS NON SIT ORANDUM

XI Siquis cum excommunicato salum in domo simul orauerit.
iste communionem priuetur. QUOD CUM DAMNATIS
CLERICIS NON SIT ORANDUM

XII Siquis cum damnato clerico ueluti cum clerico simul
orauerit. iste damnetur. UT NULLUS
FIDELIUM PRÆTER COMMENDA-
TIAS SUSCIPIATUR EPISTOLAS.

XIII Siquis clericus aut laicus a communionem suspensus. seu
communicans ad aliam properet & ciuitatem. & suscipiatur
preter commendaticias litteras. & qui suscipiunt
& qui suscipiunt est communionem priuentur. Excom-
municato uero proteletur ipsa correptio. tamquam qui
mentis sit ecclesiam di seduxerit. UT AB EPISCOPIS
ALIENA PARROECIA MINIME PONDATUR

XIII EPiscopo non licere alienam parroeciam propria relicta
per uadere. licet cogatur a plurimis. nisi forte quis eum
rationabilis causa compellat. Tamquam qui possit ibidem
constituit plus lucri conferre. & in causa re legionis aliquid
profecto prospicere; & hoc non a se meo ipso per temere
sed multorum episcoporum iudicio & maxima supplicatione
per ficat. UT CLERICI PROPRIAS
ECCLESIAS NON RELINQUANT

XV Siquis prb̄i aut diaconus aut quilibet denumero clericorū
relinquens propriam parroeciam pergat ad alienam.
& omnino demigrans p̄ter ep̄i sui conscientiam in aliena
parroecia commoretur. Hunc ulterius ministrare non
patimur. precipue si uocatus ab ep̄o redire contempserit.
In sua inquietudine per seuerans. uerum tamen tamquam
laicus ibi communicet; **UT EP̄S QUI CLERICOS
ALIERIUS SUSCEPERIT COM
MUNIONE PRIUETUR.**

XVI Ep̄s uero apud quem memoratus esse confiterit. si contra
eos decretam cessationem pronihilo rep̄e tant tamqua
clericos forte susceperit. uelut magister inquietudinis
communione priuetur. **QUOD BICAMINON
ADMITTANTUR AD CLERUM.**

XVII Siquis post bap̄tisma secundi^s fuerit nuptiis copulatur.
aut concubinam habuerit. non potest esse non ep̄s. aut
prb̄i. aut diaconus. aut pror̄sus ex numero eorum qui
ministerio sacro deseruiunt. **QUOD IS QUI
UIDUAM UEL ELECTAM AUT MERE
TRICEM ACCEPERIT. Ñ ADMITTATUR.**

XVIII Siquis uiduam & electam acceperit aut mere tricem
aut ancillam uel aliquam de his que publicis spectaculis
mancipantur. non potest esse ep̄s. aut prb̄i. aut diaconus.
aut ex eo numero qui ministerio sacro deseruiunt.
**QUI DUAS SORORES HABUERIT
NON ADMITTATUR AD CLERUM.**

XVIII Quidam in coniugium sorores acceperit uel filiam

patri clericus esse non poterit. **CLERICUM
FIDEIUSOREM ESSE NON POSSE.**

X Clericus fide iurionibus interuent abiciatur,
quod hi qui non sponte eunuchi-
tatis sunt suscipiant ad clerum

XXI Eunuchus si per insidias hominum factus est uel si imper-
secutione eius sunt amputata uirilia uel si ita natus est
& est dignus efficiatur episcopus. **UT IS QUI SE EUNU-
CHIZAT CLERICUS NON FIT.**

XII Siquis abscedit semetipsum id est si quis amputauit sibi uirilia
non fit clericus quia suus homicida est & de conditionis
immitur. **UT CLERICUS QUI SE EUNU-
CHIZAT ABICITUR A CLERO.**

XIII Siquis cum clericus fuerit abscederit semetipsum omnino
damnetur quia suus est homicida. **UT LAICUS QUI SE
EUNUCHIZAT TRIBUS ANNIS
COMMUNIONE PRIUETUR.**

XIII Laicus semetipsum abscedens annis tribus communione priuetur
quia suae uitae infidator exstat. **QD EPS AUT
PRBTE AUT DIACSI PRO CRIMINIBUS
DAMNATI UERINT MINIME COMMUNIONE PRIUENTUR.**

XXV Episcopus aut presbyter aut diaconus qui in fornicatione aut per iurio-
nem aut furto captus est deponatur. Non tamen communione
priuetur; Dicit enim scriptura non uindicabit dominus his in ipsum.
SIMILITER ET RELIQUI MINISTRI ECCLESIAE.

XXVI Similiter & reliqui ministri ecclesiae huic conditioni
sub iaceant. **QUI CLERI DEBEANT CONIUGIBUS COPULARI.**

XXVII

In nuptis autem qui ad clerum prouecti sunt praecipimus ut si uoluerint uxores accipiant. sed lectores cantores que tantummodo.

QD EPS AUT PRBT ET DIAE PECCANTES FIDELIS UERBERARE N DEBEANT.

XXVIII

Ep̄m aut praesbyterum. aut diaconum percutientem fideles delinquentes aut infidelis inique agentes. & per huiusmodi uolentem timeri dei ab officio suo praecipimus. quia nusquam nos hoc dñs docuit; **E** contrario uero ipse cum percuteretur non repercutiebat. Cum malediceretur non maledicebat.

Cum pateretur non comminabatur. **QD OFFICIUM PRISTINUM OBLATIONI PROCRIMINIBUS USURPARE NON DEBEANT.**

XXIX

Siquis ep̄s aut prbt̄ aut diae depositus iuste super ceteris criminibus. aut sus fuerit ad tractare ministerium dudum sibi commissum. hic ab ecclesia poenitus abscidatur. **QD NON DEBEANT OFFICIA ECCLESIASTICA PECUNIIS OBLINERE.**

XXX

Siquis ep̄s aut prbt̄ aut diae per pecunias hanc obtinuerit dignitatem. deiciatur & ipse & ordinatio eius. & a communione modis omnibus abscidatur sicut simon magus a petro.

UT ECCLESIA SECULARI POTENTIA MINIME PERUADATUR.

XXXI

Siquis ep̄s saecularium potestatibus usus ecclesiam per ipsos obtineat. deponatur. & segregentur omnes quique illi communicant.

DE PRBO QUI CONTEITU EPO SEORSUM CONUENTUS CONGREGARE TEMERARI.

XXXII

Siquis prbt̄ contemnent ep̄m suum. seorsum collegent

APOSTOLICA

& altare aliud erexerit nihil habens quod reprehendat
 ep̄m incausa pietatis & iustitiae deponatur quasi princi-
 patus amator existens; Et si enim tyrannus & ceteri clerici
 quicumque tali consentiunt. Laici uero segregentur.
 Haec autem post unam & secundam & tertiam ep̄i obsecra-
 tionem fieri conueniat. **QUOD CLERICI IOANNATI
 NON DEBEANT AB ALIIS RECIPERE**

Siquis pr̄b̄t aut diaconus ab episcopo suo segregetur. hunc non
 licere ab alio recipi. sed ab ipso. qui eum sequestrauerit.
 nisi forsitan obierit ep̄s ipse qui eum segregasse cognoscitur.

**UT NULLUS EP̄S PR̄B̄T AUT IOUAC SINE
 COMMENDATIONE SUSCIPIAT EPISTOLAS**

Nullus episcoporum peregrinorum. aut praesbyterorum. aut
 diaconorum sine commendatione suscipiatur epistolis. Et cum
 scripta de tulerint discutiantur aduentus. & ista suscipiatur.
 Si praedicatores pietatis extiterint minus necque sunt
 necessaria subministrantur eis. Et ad communionem nullatenus
 admittantur quia per subreptionem multa proueniunt.

DE PRIMATU EPISCOPORUM

Ep̄ gentium singularum scire conuenit quis inter eos primus
 habeatur. Quem uelut caput existant. & nihil amplius praeter
 eius conscientiam gerant. Quam illa sola singuli quae par-
 ticipatae propriae & uillis quae sub eas sunt conpetunt. sed nec
 ille praeter omnium conscientiam faciat aliquid. Sic enim
 uni animatus erit & glorificabitur deus per xpm in spu sco.

**QUOD NON LICET EP̄O IN ALIENA
 PROUINCIA CLERICOS ORDINARE**

XXX
VI

Ep̄m non audere exitate minus proprios ordinationes
facere in ciuitatibus & uillis quae illi iure nullo subiectae sunt.
si uero conuictus fuerit hoc fecisse praeter eorum conscientiam
quicquid ipse & uillas detinet & ipse deponatur. Et
qui ab illo sunt ordinati. **DE ORDINATIS
EPISCOPIS NEC RECEPTIS.**

XXX
VII

Siquis ep̄s non susceperit officium & curam populi sibi com-
missam. hic communione priuetur. quod ad usque consentiat
oboedientiam commodans. Similiter autem & pr̄b̄t. & diāc.
si uero perrexerit nec receptus fuerit. non pro sua sententia
sed pro malitia populi. Ipse quidem maneat ep̄s. Clerici uero
ciuitatis communione priuentur. Quod eruditores inoboedi-
entis populi non fuerunt. **UT BISI IN ANNO
CONCILIA CELEBRENTUR.**

XXX
VIII

Bisi in anno episcoporum concilia celebrentur ut inter se
in uicem dogmata pietatis explorent & emergentes
ecclesiarum contentiones ammoueant. semel quidem
quarta septimana pentecostes. secunda uero duodecimo
die mensis hyberuei id est iuxta romanus. 1111 id octo.
**UT TANTUM CURAM RERUM
ECCLESiarUM EP̄S HABEAT.**

XXX
VIII

Omnium negotiorum ecclesiarum curam ep̄s habeat.
& ea uel ut do contemplante dispenset nec liceat ex his
aliquid omnino contingere ut parentibus propriis quae
di sunt condonare. Quod si pauperes sunt tamquam pauperibus
subministrare nec eorum occasione ecclesiae negocia de-
praedentur. **DE DIGNITATE PONTIFICIS**

ET QD RERUM SUARUM HABEAT:

XL. Praebyteri & diaconi praeter **POTESTATEM** epm nihil agere per tentent. Nam dñi populus ipsi commissus est. & pro animabus eorum hic reddaturus est rationem. Sicut autem manifeste res proprie epi sitamen habet proprias & manifeste dominice ut potestatem habeat de propriis. Moriens ep̄s sicut uoluerit & quibus uoluerit derelinquere ne sub occasione ecclesiasticarum rerum. Quae epi esse probantur interdant for tassis enim aut uxorem habet aut filios aut propinquos aut ser uos & iustum est hoc apud dñm & homines ut nec ecclesia detrimentum patiatur ignorantia rerum pontificis. nec ep̄s uel eius propinqua sub opientu ecclesiae pro scribantur & in causas incidant qui ad eum pertinent. morsque eius iniuriis male fame subiciatur. **QD EP̄S**

ECCLESIASTICARUM RERUM PRO DISPENSATIONE PAUPORUM HABEAT POTESTATEM

XLI. Praecipimus ut in potestate sua ep̄s ecclesiae res habeat. si enim animae hominum praetiosae illis sunt credite. Multo magis oportet & cum cura pecuniarum gerere. Ita ut potestate eius indigentibus omnia dispensentur. per pr̄biteros & diaconos cum amore omni que sollicitudine ministrentur. Ex his autem quae indigent ad suas necessitates & ad peregrinorum fratrum usus & ipse percipiat. ut nihil eis possit ominodeesse. Lex enim dñi praecipit ut qui altari deseruiunt de altari pascantur. Quia nec miles stipendius propriis

contrahentes arma sustollit. qđ ep̄s pr̄b̄t aut
 diāc̄ aleator et ebriosus esse debeat.

XLII

Ep̄s aut pr̄b̄t aut diāc̄ aleae atque ebrietati deserviens
 aut desinat aut certe damnetur. SIMILITER

CLERICI ET LAICI SI PERMANSERINT
 IN ALEA COMMUNIONE PRIVENTUR.

XLIII

Subdiāc̄ aut lector aut cantor similia facient. aut desinat
 aut communione priuetur. similiter etiam laicus

quod ep̄s pr̄b̄t aut diāc̄ non debet
 USURAS ACCIPERE.

XLIV

Ep̄s aut pr̄b̄t aut diāc̄ usuras a debitoribus exigens aut desinat
 aut certe damnetur. qđ n̄ debeat ep̄s pr̄b̄t

aut diāc̄ cum hereticis orare.

XLV

Ep̄s pr̄b̄t & diāc̄ quicum hereticis oraverit tantummodo com
 munionem priuetur. si vero tanquam laicos hortatus eos
 fuerit agere vel orare damnetur. qđ n̄ debeat

HERETICORUM BAPTISMA C̄ PROBARI.

XLVI

Ep̄m aut pr̄b̄m hereticorum suscipientem baptismum damnari
 praecipimus quae enim conventio xpi ad belial autque pars
 fidelium infidele. qđ ecclesiae baptismum

DE NUO BAPTIZARI BAPTIZATUS NON DEBEAT

ET NON ITA BAPTIZATUS DEBEAT BAPTIZARI.

XLVII

Ep̄s aut pr̄b̄t si cum quis secundum veritatem habuerit baptismum
 denovo baptizaverit. aut si pollutum ab impiis n̄ baptizaverit
 deponatur tanquam deridens crucem & mortem dñi. nec
 sacerdotes a falsis sacerdotibus iure discernens.

LAICUM PELLONTI SUAM CONIUGIUM

COMMUNIONE PRIUAN TUR

Siquis laicus uxorem propriam depellens alteram uel ab alio dimissam duxerit communione priuetur.

QD IN NOMINE SCÆ TRINITATIS

DE BEATIBAPTIZARI

Siquis ep̄s aut pr̄b̄ iuxta p̄ceptum dñi non baptizauerit in nomine patris & filii & sp̄s sc̄i. Sed in tribus sine initio principis aut in tribus filiis aut in tribus paraclitis abiciatur.

QD N̄ DEBEAT UNX MERGSIONE IN BAPTISMO X̄I
 QUA SI IN MORTUO DñI PROUENIRE

Siquis ep̄s aut pr̄b̄. N̄. trinam merfionem unius mysterii celebrat sed semel mergat in baptismo quoddam uidetur in dñi morte. Deponatur. Non enim dixit nobis dñs in morte mea baptizate sed euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris & filii & sp̄s sc̄i.

EXPLICIT
 CANON APOSTOLORUM

INCIPIT CONSTITUTIO ET FIDES
 NICENI CONCL. CUM SUBDITIIS
 CAPITULISSUIS.

FACIAT EST autem haec synodus apud nicheam bithinie consolatū constantini agusta & lucini. XIII. kalendarum iuliarum quiescit apud grecos. XVIII. dies mensis eorum secundum alexandriam. **XXXI. ET**

placuit ut haec omnia mitterentur ad ep̄m urbis romae siluest.

CREDIMUS in unum dñm patrem omnipotentem. omnium uisibilium nec non & inuisibilium factorem & in unum dñm nr̄m ih̄m xp̄m filium dñi. natum ex patre

*Celebratum sub
 Siluestro PP.
 a. Chr̄i. 336.*